

Tekenen

voor
dummies®

2e editie

Jamie Combs
Brenda Hoddinott

BBNC
uitgevers

Amersfoort, 2017

Inhoud in vogelvlucht

Inleiding	1
Deel 1: Wat heb je nodig om te tekenen?	7
HOOFDSTUK 1: Voorbereidingen om met tekenen te beginnen	9
HOOFDSTUK 2: Alles wat je nodig hebt om aan de slag te gaan	19
HOOFDSTUK 3: De ontwikkelingsfasen van tekenen	41
HOOFDSTUK 4: Teken op je computer	53
HOOFDSTUK 5: Op een andere manier kijken: het perspectief van de kunstenaar	77
Deel 2: De basisvaardigheden ontwikkelen	93
HOOFDSTUK 6: Tekeningen plannen	95
HOOFDSTUK 7: Lijnen en vormen zien en tekenen	121
HOOFDSTUK 8: De derde dimensie verkennen	141
HOOFDSTUK 9: Je tekeningen verlevendigen met arceringen	157
HOOFDSTUK 10: Texturen herkennen en weergeven	173
HOOFDSTUK 11: Perspectief tekenen	187
Deel 3: Experimenteren met tekenonderwerpen	209
HOOFDSTUK 12: Waardevolle stillezens maken	211
HOOFDSTUK 13: De buitenwereld vastleggen	225
HOOFDSTUK 14: Dieren op papier tot leven brengen	245
HOOFDSTUK 15: Mensen tekenen	259
Deel 4: Het deel van de tientallen	283
HOOFDSTUK 16: Tien tips voor het tekenen van cartoons	285
HOOFDSTUK 17: Tien manieren om als kunstenaar te groeien	293
HOOFDSTUK 18: Tien antwoorden op vragen over het auteursrecht	301
Index	307

Inleiding

Welkom bij *Tekenen voor Dummies, 2e editie*. In dit boek lees je als beginnende kunstenaar alles over de ins en outs van tekenen, maar er zijn ook talloze uitdagingen voor kunstenaars met meer ervaring.

Voor sommigen is de passie voor het tekenen begonnen in hun kindertijd en geëindigd toen ze volwassen werden. Een paar enthousiastelingen behouden hun voorliefde voor het tekenen. Weer anderen ontdekken het tekenen pas later in hun leven, soms zelfs veel later. Omdat we dit boek hebben opgezet om een nuttige, gebruiksvriendelijke bron van informatie te zijn voor iedereen, kan iedereen *Tekenen voor Dummies, 2e editie* gebruiken, hoeveel ervaring je ook hebt.

Onze filosofie is eenvoudig: als je weet hoe je moet kijken en hoe je vergelijkingen moet maken, kun je tekenen. In dit boek laten we je een grondige en gemakkelijk toepasbare benadering van tekenen zien die werkt, wat je ook tekent. Bij het lezen van dit boek zul je verrast zijn te ontdekken dat als je eenmaal weet hoe je één onderwerp tekent, je dezelfde concepten kunt toepassen op zo'n beetje alles wat je kunt tekenen.

Over dit boek

In dit boek staat alles wat je moet weten om te gaan tekenen. Je leest bijvoorbeeld welke materialen, technieken en processen je nodig hebt om verschillende typen tekeningen te maken. De waardevolste delen van dit boek zijn de talrijke oefeningen en projecten die je kunt uitproberen, dus houd je tekenspullen bij de hand tijdens het lezen! Voor elke oefening en elk project vind je ideeën, tips en strategieën die je helpen het project af te ronden.

We behandelen verschillende onderwerpen die allemaal het idee versterken dat je goed leert tekenen door goed te kijken en die je helpen je tekenvaardigheden op een leuke en efficiënte manier te ontwikkelen. Maar je hoeft het boek niet helemaal van begin tot eind te lezen. Je kunt kiezen wat je wilt lezen zonder de centrale ideeën van het boek te missen. In de meeste hoofdstukken vind je onderwerpen die elders in het boek uitgebreider behandeld worden; we geven je voldoende verwijzingen, zodat je de informatie die je nodig hebt snel kunt vinden.

De honderden illustraties in dit boek laten je zien wat een oplossing voor een idee of oefening kan zijn. Ze zijn bedoeld als toelichting en ter inspiratie, niet om exacte replica's van je eigen tekeningen te zijn. Wanneer je de oefeningen en projecten in dit boek volgt, hoef je er dus niet over in te zitten als jouw tekeningen er anders uitzien dan de illustraties. Het gaat erom dat je de concepten onder de knie krijgt, niet dat je een bepaalde tekenstijl overneemt. Jouw tekeningen zijn unieke creaties, ook als je de instructies precies opvolgt.

Jouw ontwikkeling als kunstenaar is persoonlijk, en niet te vergelijken met wat dan ook. Je hoeft de reis natuurlijk niet alleen af te leggen. Dit boek legt uit wat je moet weten over tekenen en leert je de belangrijkste technieken en vaardigheden onder de knie te krijgen die kunstenaars in de loop van de tijd hebben ontdekt. Het enige wat je nodig hebt, is een open, nieuwsgierige geest en een beetje geduld en doorzettingsvermogen.

Gebruikte conventies in dit boek

We gebruiken de volgende conventies, zodat je dit boek makkelijker kunt gebruiken:

- » **Nieuwe termen staan *cursief* en we leggen ze daar uit.**
- » **Vetgedrukte tekst markeert belangrijke woorden in lijsten met opsommingstekens.**
- » **Voor elk project of elke oefening vind je een lijst met aanbevolen benodigdheden.** Maak je geen zorgen als je niet exact dezelfde materialen hebt. Je kunt alle projecten in dit boek heel goed volgen met de spullen die je wel hebt. De resultaten zijn misschien iets anders, maar het niet hebben van de 'juiste' spullen moet je er niet van weerhouden om te tekenen.

Wat je niet hoeft te lezen

Je zult niet vaak horen dat je best stukken van een boek mag overslaan en in alle eerlijkheid zullen we het zeker niet erg vinden als je elke pagina van dit boek leest. Maar als je weinig tijd hebt of gewoon alleen wilt lezen wat je het interessantst vindt, kun je prima de volgende stukken overslaan:

- » **Tekst naast het pictogram Technische info.** Deze alinea's zijn zeker wel interessant en geven je meer inzicht in de wereld van tekenen, maar ze zijn niet essentieel voor jouw ontwikkeling als kunstenaar.
- » **Kaderteksten.** In deze grijze tekstvakken staat informatie die leuk en interessant is (vinden wij dan), maar niet essentieel om te leren tekenen.

Als je serieus met tekenen aan de slag wilt, kun je deze informatie misschien wel lezen. Mocht je deze stukken in eerste instantie wel overslaan, lees ze dan later eens. In veel van deze stukken tekst vind je namelijk veel informatie over vaardigheden die je nodig hebt om je artistieke groei een vliegende start te geven. Kunst is werk, maar het werk is echt de moeite waard en is soms zelfs het leukste van tekenen!

Dwaze veronderstellingen

Tijdens het schrijven van dit boek zijn we uitgegaan van deze veronderstellingen over jou:

- » Je tekent wel eens maar je bent er niet heel serieus mee bezig en je wilt heel graag leren hoe je het goed moet doen.
- » Je denkt misschien wel dat je alleen goed kunt leren tekenen als je er talent voor hebt.
- » Je denkt misschien dat goed tekenen betekent dat je realistische tekeningen moet kunnen maken vanuit je verbeelding.
- » Je denkt misschien dat tekenen alleen goed is als je een goede tekening maakt.

Aan de hand van deze veronderstellingen proberen wij op een compleet nieuwe manier naar tekenen te kijken. Wanneer je dit boek leest, zul je zien dat je door onze filosofie over tekenen het volgende gaat geloven: dat tekenen meer is dan het maken van een goed product, dat tekenen op zich een gezonde en bevredigende ervaring is, dat talent alleen niet voldoende is om goede tekeningen te maken en dat je, ongeacht waar je ook begint, kunt leren om een uitstekende tekenaar te worden.

Hoe dit boek is opgebouwd

Allereerst is dit boek erop gericht dat je je op je gemak voelt als je tekent. Van daaruit ontdek je de basis, van het kopen van materiaal tot het vasthouden van een potlood en van het tekenen van lijnen tot het aanbrengen van arceringen. De rest van het boek staat bomvol tekenonderwerpen en thema's waar je in willekeurige volgorde doorheen kunt bladeren. Lees een stukje, teken een beetje en lees en teken dan nog wat meer.

Deel 1: Wat heb je nodig om te tekenen?

Met de titel van dit deel is alles gezegd. De twijfel of tekenen wel iets voor jou is, zal als sneeuw voor de zon verdwijnen als je dit deel van het boek gelezen hebt en de oefeningen en projecten gemaakt hebt.

Hier vind je informatie over wat je moet weten om met tekenen te beginnen, van een lijst met tekenmaterialen en verschillende manieren om inspiratie te vinden tot een samenvatting van de stappen die je zet om een tekening te maken. Je ontdekt ook wat het betekent om met de blik van een kunstenaar naar de wereld te kijken.

Verder vind je hier ook alles wat je moet weten over de wereld van digitaal tekenen (tekenen met je computer en andere vergelijkbare apparaten) voor het geval je graag wilt weten hoe deze manier van tekenen zich verhoudt tot het traditionele potlood en papier.

Tekenen is een talent waarover de mens van nature beschikt. Zoals met alle nieuwe dingen is de eerste stap het allermoeilijkst. Als je eenmaal bent begonnen aan dit boek, ontdek je een heel nieuwe, uitdagende, plezierige en productieve bezigheid.

Deel 2: De basisvaardigheden ontwikkelen

Als je een beginnend tekenaar bent, mag je de zes hoofdstukken in dit deel echt niet missen. De basisvaardigheden die we hier beschrijven, geven antwoord op veel van de tekenvragen die je waarschijnlijk hebt, zoals hoe je begint met een tekening, hoe je diepte creëert op een vlak vel papier en veel meer. Om goed te kunnen tekenen, heb je een aantal basisvaardigheden nodig. En zelfs voor de tekenexperts onder ons is dit deel nuttig, want je vindt hier een hele nieuwe kijk op oude vaardigheden.

Hier lees je over strategieën die je kunt gebruiken om driedimensionale objecten te transformeren in geloofwaardige tweedimensionale illusies. Je leert hoe je arcering gebruikt om licht en schaduw weer te geven. Je leest ook hoe je je onderwerpen arrangeert en tekent, zodat je een volledige en uitgebalanceerde tekening met een overtuigend gevoel van diepte kunt maken.

Het maakt niet uit of je dit deel van het boek in een paar dagen of een paar maanden doorneemt. Als je maar weet hoe belangrijk het is en dat je er een solide basis mee legt voor het verdere verloop van je artistieke reis. Hiermee bespaar je je een hoop ellende onderweg!

Deel 3: Experimenteren met onderwerpen

In dit deel vind je een aantal hoofdstukken die gaan over de vier belangrijkste categorieën tekenonderwerpen: stilleven, landschappen, dieren en mensen. In elk hoofdstuk worden de tekenproblemen behandeld die opdoemen wanneer je het behandelde tekenonderwerp gaat tekenen. Je leert hoe je op een eenvoudige manier met een tekening begint voor zowel maximale controle als maximale flexibiliteit. We bieden je ook meerdere mogelijkheden om te oefenen met het maken van uitgewerkte tekeningen van elk type tekenonderwerp.

Door alle of zelfs twee of drie van de hoofdstukken in deel 3 te lezen, ontdek je dat je echt wel de gereedschappen hebt die nodig zijn om te tekenen wat je maar wilt. De tekenhandeling is namelijk in feite hetzelfde, wat je onderwerp ook is.

Deel 4: Het deel van de tientallen

Dit deel van het boek bevat een potpourri van tips om het tekenproces iets eenvoudiger te maken. Je vindt er ook ideeën voor het tekenen van cartoons. Als je er

nog nooit over hebt gedacht om cartoons te tekenen, kan dit deel je wellicht inspireren.

Als je alle projecten uit dit boek hebt gevolgd en nog meer wilt, vind je hier ook nog tien manieren waarop je je als kunstenaar verder kunt ontwikkelen. Ten slotte geven we antwoord op enkele vragen over auteursrecht, zodat je je eigen werk kunt beschermen en ook niet de rechten van andere kunstenaars schendt.

Pictogrammen

Aan de linkerkant van bijna elke bladzijde van dit boek staan talloze ronde tekeningetjes, pictogrammen genoemd. Deze pictogrammen wijzen je op verschillende soorten informatie. En dit betekenen ze:

TIP

Dit tijd- en energiebesparende pictogram laat je weten dat er een gemakkelijker manier is om iets te doen.

BELANGRIJK

Als je dit pictogram ziet, wordt er belangrijke informatie gegeven. Het herinnert je aan iets wat al eerder in het boek besproken is of laat je weten dat je deze informatie moet onthouden voor later.

PAS OP

Dit pictogram wijst je op mogelijke problemen en positieve oplossingen. Neem deze waarschuwing serieus, zodat je niet dezelfde fouten maakt die wij ooit hebben gemaakt.

TECHNISCHE
INFO

Het staat je vrij om de technische informatie die dit pictogram aangeeft over te slaan. We vermoeden dat onze meer gevorderde lezers graag wat meer lezen over de technische aspecten van tekenen.

OEFENING

Als je dit pictogram ziet, pak dan je tekenspullen, sla je schetsboek open, laat de kat naar buiten, geef de hond te eten en installeer je voor het echte tekenwerk. Maak zo veel mogelijk oefeningen en projecten, want telkens als je tekent, worden je tekentaalvaardigheden beter.

Hoe nu verder

Je hoeft dit boek niet van voor naar achter te lezen. Neus even in de inhoudsopgave en ga dan meteen naar de onderwerpen die je aanspreken. Je vindt heel veel referentiemateriaal in dit boek. Je wordt bijvoorbeeld vaak gevraagd om de tekening te arceren. Omdat het heel veel tijd zou kosten om alles wat je moet weten over arcering (en alle technieken die je kunt gebruiken) steeds maar weer te beschrijven, leggen we niet steeds uit wat arceren is wanneer we je vragen het te doen. We vertellen je dan om hoofdstuk 9 (het hoofdstuk over arceren) te lezen waarin je alles vindt wat je moet weten.

Als je nog maar net begonnen bent met tekenen, is het misschien fijner om bij deel 1 te beginnen en elk hoofdstuk door te nemen. Wanneer je deel 1 hebt gele-

zen, raden we je aan om eerst elk project en elke oefening in deel 2 te doen voordat je verdergaat.

Als de basis eenmaal is gelegd, kun je in willekeurige volgorde door de rest van het boek bladeren en die stukken lezen die je leuk lijken. Want ook al is dit een naslagwerk, het kan ook gelezen worden door mensen die graag van het begin naar het eind werken. Je zult ontdekken dat de moeilijkheidsgraad, met name bij de projecten, hoger wordt naarmate het eind in zicht komt.

Als je al aardig kunt tekenen, kun je dit boek op allerlei manieren lezen. Blader er even snel doorheen. Schrijf op welke hoofdstukken je aanspreken. Lees de informatie waardoor je gegrepen wordt. Lees sommige stukken, teken wat, lees weer verder en maak nog wat tekeningen.

1

**Wat heb je nodig
om te tekenen?**

IN DIT DEEL . . .

Je kunt de eerste vijf hoofdstukken van dit boek beschouwen als de artistieke versie van de telefooncel waarin Clark Kent transformeert tot Superman. Stel jezelf voor dat je nieuwsgierig deel I binnenloopt... en iets later loop je er weer uit, gewapend met alles wat je moet weten om met tekenen te beginnen.

De hoofdstukken in dit deel beschrijven de materialen, mentaliteit en processen waarmee je vertrouwd moet zijn voordat je je potlood op papier zet. Hier vind je niet alleen een overzicht van alle onderwerpen die je in dit boek kunt verkennen, maar ook een volledig hoofdstuk met tips en trucs die je in je achterhoofd kunt houden wanneer je je eerste tekenmaterialen gaat kiezen. Om je een blik te laten werpen op de toekomst van je tekencarrière, bevat dit deel ook een hoofdstuk waarin alle stappen in het tekenproces worden samengevat. En omdat we in het digitale tijdperk leven, vind je ook een hoofdstuk over hi-tech tekenmaterialen, zoals je computer. Ten slotte lees je wat het betekent om met de blik van een kunstenaar naar de wereld en zijn bewoners te kijken.